

Жобаның қысқаша мәліметі

Атауы	ЖТН АР23486380 «Қоғамның рухани жаңғыруы жағдайындағы Қазақстанның түркі тілдері: графикадан эпикалық мәтінге дейін»
Өзектілігі	Түркі тілдері мен әдебиеттерінің генезисі мен ерекшеліктерін эпиграфиядан, руникалық эпостан бастап XV-XVIII ғасырлардағы жеке авторлық поэзияға дейін зерттеу зерттеудің негізінде жатқан гипотезаға: сөйлеудің, алғашқы жазудың, көшпелі түркілердің музыкалық-поэтикалық өнерінің пайда болуы мен жұмыс істеуінің жалпы заңдылықтары, графиканың ауызша және тарихи қалыптасуындағы ерекше маңызын анықтау мақсатында ежелгі және орта ғасырлардағы түріктердің жазбаша эпикалық мәдениетіне негізделген. Мәселенің мұндай тұжырымы, әрине, эпикалық дәстүрді жасаушылардың тілі мен дүниетанымын, оның бастапқы субстанциялары: сиқыр, суггестия, арбау, қайталау, әсіресе жерлеу дәстүрімен: салтты мадақ және арнау, суретті жазу, белгілі-таңбалық сызбалармен байланыстарын зерттеудегі жаңа тәсілдердің өзектілігін анықтайды. Алдын ала әзірлемелер фольклортануда тиімділікті тапқан А.Х. Марғұлан, А. С. Аманжолов, Е. Д. Тұрсыновтың тарихи-генетикалық әдісінің болашағын, түркі тілдерінің маңызды заңдылықтарын және олардың тарихи дамуының әртүрлі кезеңдерінде эпосты ашқан басқа ғалымдардың әдістерін айқын көрсетті. Түркітану үшін де, эпос үшін де ғылымда автордың, тілдік тұлғаның, мәдениеттің жеке басының, VIII ғасыр жазуларының авторларының немесе Дала білімі деп аталатын эпостың сақтаушыларының феномені маңызды.
Мақсаты	Палеографияны, графиканы, ауызша және жазбаша түркі эпикалық дәстүрін зерттей отырып, жалпылықты: түркі тілдерінің пайда болуы мен дамуы; жазудың себептері мен түрлері, ауызша көшпелі және жазбаша эпикалық дәстүрдің ежелгі түрлерінен (пиктография, эпиграфика, графикалық рәміздер, рундар және т.б.) және түркі тілдес халықтардың ауызша және жазбаша эпосына дейінгі ерекшеліктерін анықтау.
Міндеттері	1) ауызша және жазбаша коммуникация нысанын талдау арқылы графика мен жазудың тарихын, түркі тілі мен руникалық өнердің тарихы мен теориясын және оның бастапқы негіздермен – мифпен, салт– дәстүрлермен органикалық байланыстарын қамтитын шетелдік және отандық дереккөздерді зерттеу; 2) түркі тілдері тарихындағы әртүрлі кезеңдердің тарихи-мәдени сипаттамаларын анықтау процесінде түркі халықтарының тарихи-мәдени мұрасын одан әрі трансмиссиялау үшін түркі тілдес халықтардың ауызша және жазбаша эпикалық мәдениетін кешенді ғылыми-жүйелі түсінудің базасын қамтамасыз ету; 3) қолда бар руникалық жазулардың графикалық кешенін және онымен байланысты сөздік – ғұрыптық-салттық және діни-мифологиялық – түркі тілдес халықтардың рухани өмірінің кешенін: салттық мәтіндерді; мәдениет

	пен тілдердің ортақтығын анықтау үшін ежелгі түркі эпосының формулалық тілін, стилистикасы мен грамматикасын зерттеу; 4) түркі халықтарының ауызша эпикалық дәстүрінде формулалық заңдылықтарды, орнықты бірліктерді анықтау және сипаттау: сондай-ақ оларды кешенді тарихи-лингвистикалық және мәдени-тарихи зерттеу мақсатында ежелгі және ортағасырлық түркі ауызша классикалық поэзиясының жекелеген үлгілеріне жүйелі формулалық талдау жүргізу; 5) түркі тілдерін, түркітанушы-зерттеушілердің тұлғаларын панорамалық көру және қоғамды рухани жаңғырту мақсатында графикалық-эпикалық мәтіндердің, ғылыми зерттеулердің виртуалды мұражайын және визуалды және аудиалды контенті бар түркологиялық дербестік қорын құру.
Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	Күтілетін нәтижелерге мақалаларды республикалық және халықаралық баспасөзде жариялау, ғылыми семинарлар өткізу жатады: 2 Web of Science базасының Social Science Citation Index, Arts and Humanities Citation Index және (немесе) Russian Science Citation Index индекстелетін және (немесе) Scopus базасында кемінде 35 (отыз бес) CiteScore бойынша процентилі бар рецензияланатын ғылыми басылымдағы мақалалар немесе шолу; ҒЖБССҚК ұсынған рецензияланатын шетелдік және (немесе) отандық басылымдардағы кемінде 4 (төрт) мақала, рецензиялар және (немесе) шолулар, сондай-ақ "Дәуір және тұлға: дастаншылар мен қазақстандық зерттеушілердің шығармашылық типтерінің тілдік өкілдігі" монографиясы.
Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, олардың идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелері	1. Шаймерденова Нурсулу Жамалбековна, филология ғылымдарының докторы, профессор, Хирш Индексі: 2, Scopus: 57815889800, ORCID ID: 0000-0002-2830-8336 2. Сулейменова Элеонора Дюсеновна, филология ғылымдарының докторы, профессор, Хирш Индексі: 2, Scopus: 55826261000, ORCID ID: 0000-0001-9515-1714 3. Жанабаев Кайрат, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Хирш Индексі: 1, Scopus: 57195070578, ORCID ID: 0000-0003-4755-663 4. Аманжолова Джемма Болатовна, филология ғылымдарының кандидаты, Scopus: 59350892600, ORCID ID: 0000-0002-3153-5169 5. Серикбаева Айжан Дуйсенбаевна, постдокторант, Scopus: 58699039000, ORCID ID: 0000-0002-2585-4892 6. Ахмет Ақбөпе Нұрқадырқызы, педагогика ғылымдарының магистрі, Scopus: 59680140400, ORCID ID: 0000-0001-6403-657X 7. Каиржанова Адия Тасболатовна, филология ғылымдарының магистрі, докторант, Scopus: 59674144100, ORCID ID: 0000-0002-9005-412X 8. Канаева Дина Ержанқызы, магистрант, ORCID ID: 0009-0003-9553-7715 9. Искендир Аккуралай Абдиуалиевна, PhD, Scopus: 59351088400, ORCID ID: 0000-0002-7487-5286

Басылымдар тізімі және олардың сілтемелері

1. Шаймерденова Н.Ж., Аманжолова Д.Б. Эпистолярное наследие ученых как историко-лингвистический ресурс «Аманжолов окулары–2024»: I Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдар жинағы / Сборник материалов I Международной научно-методической конференции «Аманжоловские чтения–2024» / Под общ. ред. Н.Ж. Шаймерденовой, Д.Б. Аманжоловой. – Алматы: Қазақ университеті, 2024. – 404 с. Страница статьи 45–55
2. Жанабаев К. О научном значении некоторых малоизвестных публикаций профессора А. С. Аманжолова/I Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдар жинағы / Сборник материалов I Международной научно-методической конференции «Аманжоловские чтения–2024» / Под общ. ред. Н.Ж. Шаймерденовой, Д.Б. Аманжоловой. – Алматы: Қазақ университеті, 2024. – 404 с. Стр. статьи 55 –57
3. Сүлейменова Э., және т.б. Әлеуметтік лингвистика терминдерінің сөздігі: 2-бас / Э. Сүлейменова, Н. Шаймерденова, Ж. Смағұлова, Д. Ақанова. – Алматы: Қазақ университеті, 2024. – 256 б. ISBN 978-601-04-6696-8
4. Шафранская Э. Ф., Гарипова Г. Т., Шаймерденова Н.Ж. Открытие Тувы в ориенталистской оптике (Сергей Минцлов и Отто Менхен-Хельфен) // Новые исследования Тувы. 2024, № 1. С. 121-134. DOI: <https://doi.org/10.25178/nit.2024.1.8>
5. Аманжолова Д. Б., Искендир А. А., Шаймерденова Н. Ж. Коммуникативный и лингводидактический потенциал эпистолярных текстов: прикладной аспект (на материале почтовой корреспонденции Д. А. Монгуша — А. С. Аманжолову) // Новые исследования Тувы. 2024. № 3. С. 240-264. DOI: <https://doi.org/10.25178/nit.2024.3.14>
6. Шафранская Э. Ф., Гарипова Г. Т., Шаймерденова Н. Ж. Амбивалентный миф о Туве XX века // Новые исследования Тувы. 2024, № 4. С. 61-75. DOI: <https://doi.org/10.25178/nit.2024.4.5>
7. Ламажаа Ч. К., Каиржанова А. Т. Башкы: обращение, наставничество и социальные отношения // Новые исследования Тувы. 2025, № 1. С. 5-25. DOI: <https://doi.org/10.25178/nit.2025.1.1>
8. Туймебаев Ж. К., Аманжолова Д. Б., Жанабаев К., Тургенбаева А. III. Формульный стиль устной поэзии тюркских народов // Новые исследования Тувы. 2025, № 1. С. 134-145. DOI: <https://doi.org/10.25178/nit.2025.1.10>
9. Aden, Z.Sh., Akhmet, A.N., Shaimerdenova, N.Zh., Sansyzybayeva, S.K. The Role and Importance of Zoomorphisms in the Education and Development of Bilingual Children Ethnocultural Self-Awareness | Роль и значение зооморфизмов в обучении и развитии этнокультурного самосознания у билингвальных детей. Journal of Siberian Federal University Humanities and Social Sciences, 2025, 18(2), страницы 356–366

	10. Нурахынова А., Шаймерденова Н. Формирование социолингвистической компетенции студентов при изучении русского языка // Язык и литература: теория и практика. Том 4, No 2, 2025. DOI: 10.52301/2957-5567-2025-4-2-89-103
Патенттер туралы ақпарат	-